

8
16
РОЧ КЛАССИКАСЛОН БИБЛИОТЕКА

М. И. САЛТЫКОВ-ЩЕДРИН

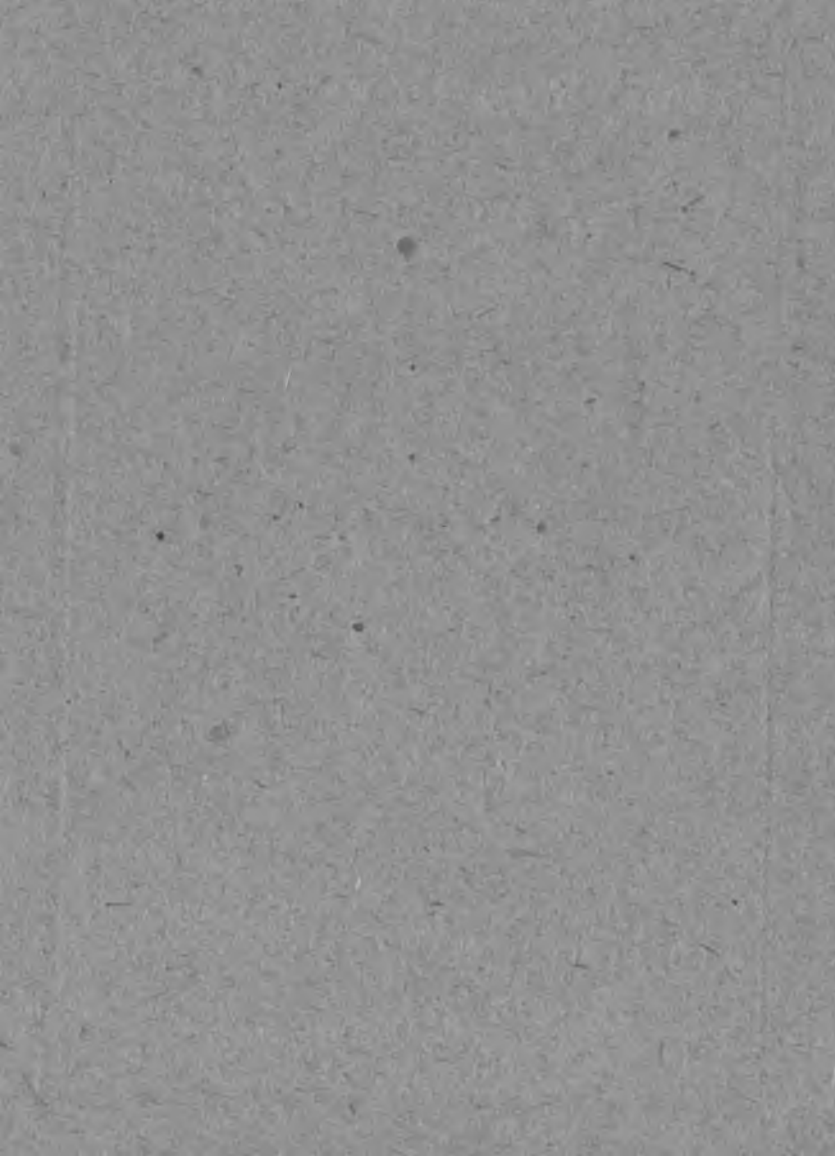
МОЛДАС

21334
Комі Музејлөн
БИБЛИОТЕКА

№ 30118

КОМИ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ИЗДАТЕЛЬСТВО
СЫКТЫВКАР

1935

РОЧ КЛАССИКАСЛОН БИБЛИОТЕКА

М. J. САЛТЫКОВ-ЩЕДРИН

МОЛДАС

Коми Музејлөн
БИБЛИОТЕКА
№. ~~30118~~

— БИБЛИОТЕКА —
Имя Лукино-Толдотувальского
ИНСТИТУТА * МУЗЕЯ
* ЛБ *

КОМИ ГОСУДАРСТВЕННОЕ ИЗДАТЕЛЬСТВО
СЫКТЫВКАР

1935

*М. Е. Салтыков-Щедрин
— СКАЗКИ. Перевод В. Та-
рабукина и К. Туркина.*

*Издание № 27 Заказ № 1882
Упол. Облита № 27 Сдано
в набор 2 III 35 г. Подпи-
сано к печати 26/III-35 г.*

*Редактор—М. ДОРОНИН
Тех. ред. М. ШЕСТАКОВ*

Стат. формат 72×108, 1/32, 1,5 печ. листа, 25.000 зн. в п.л. Тираж 3000 экз.

Типография Коми ГИЗ-а, Сыктывкар, Коммунистическая, 2.

ГУГВЕЖӨРА ГУРИНА

Оліс - выліс гуріна. Мам і бат
сылон вөліны вежөраос, нөжжөніка
да коккөдіка олісны ассыныс куз
немјаснысө да ні јуква вылө, ні сірлы
горшас ез сурлыны. І піыслы сіз-жө
щөктісны: „Візөд, піө, — вісталіс пөрыс
гуріна кулігас, — көсјан-кө олөм овны
— візөд кыкнан сіннад“. А том гуріна-
лөн вежөрыс ыжыд керкатыр вөлі.
Заводітіс тајө вежөрнас бергөдлыны
да ақзө: көт кодарө оз бергөдчы
быдлаын сылы мат. Гөгөр гырыс чері-
јас ветлөны, а сіјө ставгыс ічөт, быд
чері сіјөс нылыштны вермө, і сөмын
сіјө некодөс оз вермы, да весіг оз
і гөгөрво: мыла нылавнысө? Рак
вермө сіјөс шыраннас шөрі орөдны,
ва пыщ—сурса лыас пырны да кув-

тӱзыс мучитны. Весиг аскодыс-жӱ
ичӱтик гуріна, і сіјӱ, кызі аззас, мы
сіјӱ номӱс кутӱма, зӱн араваӱн сізі
і ускӱдчасны мырдданы. Мырддасны
да мӱдасны мӱда мӱдкӱд когасны,
сӱмын номсӱ весшӱрӱ орјӱдласны.

А морт?—кущӱм сіӱ горш, мы-
јас сіјӱ оз лосӱдлы, медем сіјӱс, ічӱ-
тик гурінаӱс, зік прӱстаыс віны! І
тивјыд, і кулӱмыд, і гымгаыд, і пом-
чаыд да мед бӱрын... вугь рыд! Быт-
тӱкӱ, мыј вермас лоны вугырыс теш-
кодыс—суніс, суніс вылын вугьр,
вугьр вылӱ нӱзувлӱбӱ гут крукалӱма...
да і крукалӱмасӱ кызі?.. Медга мӱс-
тӱма, позӱ шуны! А медга јона вугьр
вылӱ і ылалӱ гурінаыд!

Пӱрыс батысез ӱтчыд сіјӱс велӱд-
лы вугырысвӱччысны. „Медга јона ву-
гырыс вӱччыс!—шулывліс сіјӱ,—кӱт
сіјӱ і медга јӱј снарад, да-ӱд мӱјан
гурінајаслы мыј јӱј, сіјӱ і пом. Шыбы-
тасны теныд гутӱс, быттӱкӱ мӱјанӱс

номсодлыштны көсјоны, те сы вылө
ускөдчан, а вірөдан-да сени і тенад
смертыд“.

Віставліе сіз-жө старік, кызі сіјө
өтчид төкөтө јуква вылө ез шед.
Кыјисны секи најөс зөң артелөн, став
ју пагтаыс тыв нүжөдісны да верст
кык ва пыдөстіс кыскөмөн кыскісны.
Страст мыјдта быдсама чері секи сака-
сіс тывјас, Сірјас, јокышјас, сынјас,
келчјас, сігјас — вегіг боквылас куј-
лыс јөдіјасөс вапыдөс најтыс кыскісны.
Гурінајасыдлыс і лыдеө-щөтсө вош-
тісны. А кущөм страстјас пөрыс
гуріна лептіс ас вылас, көр сіјөс
ватыс кыскісны. Сіјө мојдын оз поз
вігавны, ні перөөн — гіжны. Кылө,
мыј сіјөс кытчөкө нуоны, а кытчө
— оз төд. Аззө, мыјсылөн өтік
бокын сір, а мөдас — јокыш. Мөвпалө:
вот-вот өтіс дібө мөдыс глөкні-
тасны, а најө-оз вөрзөдны., „Секи,
вокө, сојөмыд вуңлі“. Быјөндөн өті-

тор мөвпвыланыс: смерт воіс. А кыҕи
да мыҕла сiҕө воіс — некод оз гөгөрво.
дырөн, тывлыс борджассө мөдісны
топөдны, кыскісны берөг вылө да
кутісны черіјасөс мешөккыс ежа вылө
гылөдны. Вот сен сiҕө і төдіс, мы
сещөм јукваыд. Мыјкө лыа вылын
гөрд ыргө, руд кымөрјас сетыс кајө-
ны вывлан: а жар сещөм, мы сiҕө
пырыс-пыр һарміс. Сіҕ-һин ватөгыд
сөкыд, јурыд бергөдчө, а сені век лөд-
салөны... Кылө — „біпур“ шуөны. А
сiҕө „біпур“ вылас мыјкө сөдөс өшө-
дөма да сы пыщкын ва, бытө төла
дырјі тыын, булкјө-чеччалө. Тајө-пө
„пөрт“ шуөны. Сесга пондісны шуав-
ны: лөд „пөртјас“ черісө, мед лоө
„јуква“. І мөдісны лөдны, мi-вокөс
сетчө. Сунгасны черітө „пөртјад“ да
первој коңөр сунлас да јөј моз бөр
вылө качөдчас, сесга бара сунас дај
лантас. Јуквасө, сiҕкө, відліс. Лөдіс-
ны-лөдісны первојсө бөрјыстөг, а сесга

өтi старiк вiзöдлiс сы вылö даj шуiс:
„Кущöм лоö ташöм iчöтiксид jуква:
мед ваас-на быдмыштас“. Бостiс сiжö
нокчiмöдыс да лезiс паскыд ва вылö.
А сiжö ез ло jöjөн да мыjвермöмыс
гортас. Воiс гортас, а гöтырыс кулöма
нiсö ловja вiзöдö позсааныс...

I мыj-жö! Кöт мыjда старiк ез вiс-
тавлы jуква jылыс, сöмын öнöз-на зев
ещадн ва пыщкын гöгөрвоöны, мыj
сiжö сещöмыс.

Но сiжö, гурiна пi, ез вунöд гурiна
батлыс велöдöмсö да бура ставсö пель
бердас суркчалiс.

„Колö вiзöдны кыкнан сiннад, —
шуiс сiжö аслыс, — а то зiк пыр вошан!“
— i кутiс овны да вывны.

Первоj шуiс вöчны аслыс бур чом,
мед аслыс сöмын позiс сетчö пырны, а
мукöд некод ездөр. Розöдiс нырнас та-
jö чомсö зон во да сымында страст таjö
каднас бостiс то наjтын, то лöп пöv-
сын да ежөр костын көнсурö узлiг.

Но дырдын артмис зев бур чом. Сөс-
төм, лөсыд отнаслы төрмөн бурещ.
Мөдтор аслас олөм жылыс шуис таңи:
војнас, кор јөз, зверјас, пөткајас да
черіјас узоны — кутас петавлыны па-
лөдчыны, а луннас кутас чомјын жуј-
виңны да дрөжжитны. Но сојныд-јуныд
сылы век-жө быдлун колө, а жалө-
ваннө сіјө оз бост дај слугајасөс оз
виң, сы вөсна кутас сіјө чомыс петав-
лыны луншөр гөгөр, кор став чері-
јасыс-нын пөтөс да гашкө јен отса-
лас номјөс-гутөс кыјны. А нинөм-кө
оз шед, шыгнас чомјын куткырвиңны
водас да бара кутас дрөжжитны. Бур-
жык сојтөг-јутөг овны, пөт кынөмөн
јуртө воштөм дорыс.

Сіңи сіјө і вөчис. Војын петавліс па-
лөдчыны, төлыс југөр пыщкас купајт-
чис, а луннас чомјө пырас да дрөж-
житас. Сөмын луншөр гөгөр петалас
мыјсурө корсыштны. Сөмын мыј лун-
шөр каднас шедас! Сөкі і номјас корјас

улö чебеоны жарыг да гагјас кырс
костö пырöны. Васö нылалас да
шабаш.

Кујлö сјö лун-лун чомјын, вој-
јас оз уэ, немтор оз сөј, а пыр мөв-
палö „буракö, ме лөвја-на? Мыј тон
аскi лоас!“

Вугыртлас неуна, а ачыс вöталö,
мыј сылөн выгрышнöј билет да сы
вылö воöма кыксо сурс шажт. Радыела
ассö вунöдöмла бергöдчас мод бок
вылас—садмас, а вiзöдö да сылөн јур
жынјые-нин петöма чомсыд өртсö...
Мыј ескö лоi, сы шөрö воғö-кө сөгчö
сiрпи слöјмiс: сјö ескөн сјöс чомсыд-
тö зiк кыскiс!

Öтчыд садмiс сјö да аззö: зiк сы
чомлы паныд сулалö рак. Сулалö вөр-
зытөг, бытiö кынмöма, сы вылö лы
сiнјассö чашкöдöмөн. Сöмын уејасыс
ва вiзылыс вöрыштöны. Вот кор
сјö садбыртöзыс повзiс! Кытчöз зiкчöз
ез пемды, тајö ракыс лунжын вiччысiс

гуріналыг петом, а гуріна сіјө каднас
пыр дрөжжітіс да дрөжжітіс.

Мөдыс, кор сіјө муртса-нашонді
петан дорыс үдітіс чомјө воны да
сіјөс пондіс очсөдлыны — вірөдө да
зік чом дорас сулалө сір да піңјас-
нас заткөдө. І сір-жө лунтыр кыјөдіс,
бытғө куш вірөдөмсыс кынөмыс пөт.
А гуріна і сірөс пөрјаліс: ез пет чом-
јыс дај шабаш.

Ез өтчыд дај ез кыкыс тајө сукөд
вөвлы, а пөштї быдлун. І быд лун сіјө
дрөжжітөмөн асдумсысгырыс вермөм-
ас вөчаліс, быдлун аслыс нїмкодасіс
„слава тебе, господі, ловја-на!“

Но тајө еща: гуріна ез гөтраг дај
челаф сылөн ез вөвны, көт ескөн бат-
ыслөн ыжыд семја вөлі. Сіјө мөвпа-
ліс тағ: „Батлы кокніа позө вөлі овны.
Сіјө кадас і сірјас вөліны буржыкөс,
і јокышјас мї вок ічөтїкјас вылад ез
усласны. Көт өтпыр і шедліс јуква
вылө да сес-на мездіс кущөмкө старік.

А öнi, кор черыс јујасас пондiс ещам-
мыны, весiг гуринајас вылö радöс
лоiны. Öнi-нiн абусемјаöз, мед ескөн
кызкö öтнад верман овны!“

I оліс сусвежöра гурина со воыс
дыржык. Век дрöжжитiс, век дрöжжитi-
тiс. Нi јортјас сылөн, нi рöдвуж ез
вöвны. Сiјö некод ордö ез ветлыв дај сы
ордö некод езволыв. Картиөн ез ворс,
вина ез ју, табак ез курит, мiча нывјас
бöрыс ез вöтлыс— сöмын дрöжжитö
да öтi мöвп мöвпалö: „слава богу,
буракö ловја-на!“

Весiг сiрјас дырөн пондiсны гури-
наöс ошкыны: „вот тазкö ескөн быд-
өн олісны— куцöм лöн вöли мiјан
јуын“! Сöмын сiрјас тајöс нарoснö
шулісны, чајтiсны, мыј сiјö ошкöм-
гыд аттöавны петас— со-пö ме,— а
сесса сени сiјöс i клоп! Но сiјö i та
вылö ез ылав, а нöшта-на öтчыд ас-
лас ыжыд вежöрнас врагјаслыс ылöд-
лöмсö венiс.

Кымын во коліс сө во бөртыс —
некод оз тōд, сōмын кутіс сусвежōра
гуріна кувны. Кујлō чомјын дај мōв-
палō: „слава богу, ме ас смертōн
понді кувны, сіҕ-жō, кыҕі кулісны
менам мам да бат“. І усіны тōд вы-
лас сылы сірлōн кывјасыс: „вот тазкō
быдōн олісны, кыҕі сусвежōра гуріна
олō...“ А нө-кō, эбылыс, мыј ескōн
секі лоі?

Кутіс сіјō артавны вежōрнас, коді
сылōн ыжыд керкатыр волі да друг
кодкō бытѣō шōпнītіс сылы: „тазōн-
над ескōн, пōжалуј, важōн став гур-
іна рōды бырі!“

Сы вōсна, мыј гурінајаслыс рōдсō
паскōдны медса первој колō семја,
а гуріналōн сіјō ез вōв. Но тазō еща-
на: медым јонміс да паскаліс гуріна-
лōн рōд, мед најō јонōс да гажаōс
вōліны, колō налы быдмыны вōлнōј
ва вылын, а оз тазі гуō јөршітчōмōн,
кōні сінтōммыны позō пырōткод

пемыдысла. Колö, медем гурінајас тыр-
мымөн гојисны, мед ез öтдортчыны
мукödjасыс — воывлісны јорта-јорт
орданыс нан-солөн да мöда-мöдыслыс
бурторјас вылö велödчисны. Öд тащöм
олöм сöмын вермас отсавны гуріна-
јаслы паскавны-сöвмыны да дугöдны
налыс чінсмö да дрöжжитöмөн
олöмсö.

Оз лучкіа чайтны најö, кодјас мөв-
палöны, мыј сöмын сіјö гурінајас
лыддыссöны бур гражданајасөн, код-
јас полöмысла петавтöг олöны асла-
ныс чомјасын да дрöжжитöны. Абу,
тајсјас абу граждана, а унавилö-нін
некытчö ковтöм гурінајас. Некодлы
налы абу пöс ні көзыд, некодлы бур
ні лок, слава ні мыјкö мөдтор... Олöны
весшөрö места тыртöны да сојан бырö-
дöны.

Ставыс тајö сылы кажіччіс сещöм
гөгөрвоанаөн, мыј друг сылы ыжыд
окота лоі „пета вај ме ас чомјыс да

јурӱс лептӱмӱн ју куза муна!“ Но тӱ-
кӱтӱ-на та јылыс мӱвпыштӱс, кыҗи
бара повзӱс да кутӱс дрӱжжитӱг тырја
кувны.

Олис—дрӱжжитӱс, и кулигас—дрӱж-
житӱс.

Ставолӱмыс ӱтик сдукӱн сине ӱртис
вужӱртис. Кущӱм сылӱн вӱм гаж?
Кодӱс сӱжӱ гажӱди? Кодлы бур сӱвет
сетӱс? Кодлы бур кыв шулис? Кодӱс
ас дӱнас бостӱс, шонтӱс, мездӱс? Кодӱ
тӱдӱлис сы јылыс? Кодӱ сы олӱм јылыс
каҗтыштас?

Став тајӱ јуалӱмјас вылас лоӱ
шуны: некодлы, некод.

Сӱжӱ олис да дрӱжжитӱс—тајӱ и
ставыс. Весӱг со ӱни: смертыс сылӱн
ныр улас, а сӱжӱ век дрӱжжитӱ да
ачыс оз тӱдӱ мыјла. Чомјыс сылӱн
пемыд, җескыд, бергӱдчыны некӱн,
ни шонди југӱр сетчӱ оз вӱжӱдлы, ни шо-
ныд руӱн весӱг оз кыв. Кујлӱ сӱжӱ тајӱ
ул пемыдас, сӱнтӱм, муҗӱм, некодлы

ковтөм, кујлө да виччысө: кор-жө, дырөн, щыгла кулөм мезјас сјјөс ташөм төлктөм, некодлы ковтөм олөмсө!

Кылө сјјө, кызі сы чом дорті ујалөны мукөд черіјас — гашкө, кызі і сјјө, гурінајас-жө, і некод оз вичөдлы сылыс олөмсө. Некодлы мөвп вылас весіг оз во: вај-жө ме јуала сусвежөра гуріналыс, кущөм ногөн сјјө верміс со воыс дыржык овны да ні сір сјјөс ез нылышт, ні рак шыраннас ез шыр, ні черікыјыс вугырөн ез крукышт. Кывтөны аслыныс бокті, а гашкө оз і төдны, мыј тајө чомјас сусвежөра гуріна ассыс немсө тыртө.

І мыјыс медса забеднө: некодлыс он кывлы, медем сјјөс кодкө сусвежөраөн шуіс. Прөстө шуөны: „Кывлінныд ті дышгурдеј жылыс, коді оз сој, оз ју, некодөс оз арызвлы, некод ораө оз воыв, оз гөститөдчы, а пыр ассыс нилөг олөмсө вичө?

А унаөн весіг дуракөн да урөһөн
сіјөс һімтөны да шензөны, кызі
тащөм ідолжассө ваыс терпігө.

Гудрөдліс сіјө тазікөн аслас вежөр
нас да вуграліс. Ферт, ез ескөн
вуграв да пөрысысла вунөдчавны-
һін мөдіс. Пелјасас шыавны кутіс,
став туша пастаыс дышруһ пас-
каліс. Петкөдчіс сылы важ міча он-
мыс. Быттө воіс сіјө кыксо сурс,
быдміс чөлөј аршын жын вылө да
ачыс сірјасөс һылаалө.

А кор сіјө тајөс вөталіс, јурыс
сылөн ічөтікаөн да конідікаөн
зоннас чомгыд і мытчыгіс.

І другсіјө воші. Мыј сыкөд лоі—сір
сіјөс һылыштіс, рак шыраннас то-
пөдіс алы ачыс ас смертнас куліс,
кыптіс ва веркөсас—но тајөс азы-
лысјас ез вөвны. Буракө—ачыс-жө
кулі. Кущөм-нө чөскыдгор сірлы
һылыштны вісыс, кулыс гурінаөс
да нөшта сусвежөраөс?

ВИГТ СЫ ЖЫЛЫГ, КЫЗ МУЖИК КЫК ГЕНЕРАЛЮС ВЕРДИС

Олісны да вылісны кык генерал.
Сы вöсна, мыј најö кыкнаныс вöліны
кокнідік вежöрабс, ме көсјöм серті
да сір щöктöмөн регыдја кадö ас
тöдлытöгныс лöбны најö морт овтöм
ді вылын.

Генералјас немчöжныс служітісны
кущöмкө регістратураын: сені чуж-
ліны, быдмылісны дај пöрысмісны,
сізкө немтор езі гөгөрволены. „Ме-
нам тіјанöс сөлöмыс радејтöм жылыс
прімітöј месањ увереніје“ кынзі весі-
гас некущöм кывјас езі тöдлыны.

Ковтöмлун вöснаыс регістратура
тупкісны-бырöдісны да генералјасöс
лезісны кытчö гажныс. Штаттöг колöм
мысті овмöдчісны најö Пітірö, Под-

јачөј улычаын, торја патерајасө; кыкнаныслөн асланыс вөлі пуыг-пөжасыг да локтө вөлі пенсіја. Сөмын друг лоіны најө морт овтөм ді вылын. Саҗмісны да аҗҗоны: кыкнаныс кујлөны өті шебрас улын. Ферт, пырыгыр ез гөгөрвоны да пондісны гаравны, бытҗөкө җемтор сещөмыс абу і вөвлөма.

— Ме аслыс сама вөт аҗҗылі, ваше превосходителство, — шуис өті генералыс:— аҗҗа, бытҗө ола ме морт овтөм ді вылын...

Шуис тајөс да кыҗ-тај друг чеччыштас. Чеччыштіс щөщ і мөд генерал.

— Господө! да мы-нө тајө тащөмыс? Көнөс ми?— вежсөм гөлөсөн горөдісны кыкнаныс.

Сегса пондісны мөда-мөднысө чеплавны, сбыль-ө абу вөтөн, а вемөсөн лоөма накөд тащөм өкаҗіаыс. Мед көҗ кущөма ез зільны најө ескөдны аснысө, мы тајө вөтасөм дај

сөмын, — бөрнас каҗалисны, мыҗ таҗо збыль.

Воҗвыланыс налөн отар бокас сар-виҗис море, мөдар боканыс вөлі ічөтік мутор, сы саҗын бара-жө сіҗө помтөм мореыс. Регистратура тупкөм бөрын медвоҗзаыс-на бөрдзісны генералҗас.

Пондісны најө виҗөдны мөда-мөд-нысө да аҗзісны, мыҗ најө куш уҗлан дөрөм кежгыныс, а сыліаныс өшалө кыкнаныслөн орден.

Өні ескө кофе җуыштны лөсыд! — шугіс өҗі генераллөн, но каҗалис, кущөм ыжыд шог сулс најөс да мөдыс бөрдзіс.

— Мыҗ-нө ми сесса мөдам вөчны? — бөрдіг тырҗі шуалис сіҗө: сіҗ шуны, доклад-кө өні гіжны — кущөм пөлза сетыс лоас?

— Со мыҗ, — шыасіс мөд генерал: — ті, ваше превосходітельство, мунөҗ асыввывлан, а ме муна рытыввывлан, а рытланыс бөр татчө отлаасам; гашкө мыҗкө і сурө.

Пондісны корсны кодарын асыввыв да кодарын рытиввыв. Төдвыланис усе, кыз коркө налөн началникныс вѣставліс: „көсјанкө корсны асыввыв, сувт војвывлаң сінмөн да сек вескыд ківылад лоас корганторјыд“. Пондісны корсны војвыв, шыракылісны-бергалісны өтарө і мөдарө, вѣдлалісны светыслыс став странасө, но сы вөсна, мы најө немчөжныс служітөмаөг регістратураын, ңемтор ез аҗыны.

— Со мыј ваше превосходітелство: ті мунанныд вескыдвыв, а ме шујгавыв, тазтө буржык лоас! — шуіс сіјө генералыс, кодыс регістратураын кынзі служітлөма нөшта кантоністјас школаын мічаө гіжны велөдысөн-да, сізкө, ңеуна вежөражык вөлі.

Шуөма — вөчөма. Өті генералыс муніс вескыдвыв дај аҗрө — быдмөны пујас, а пујас вылас быдҗама сојан быдмөгыс: генерал көсјіс ескө көт өті јаблок суҗөдны да өшалөнысө најө

зев вылын, колö кавшаслыны. Понды-
ліс кавјасны — немторез артмы, дөрөм-
сө сөмын косалис. Воіс генерал шор
дорö дај аззө: черіыс сен, Фонтанка
вывса садокын моз, сізі і пуө, сізі і пуө:

„ Вот ескө тајө черісө-кө Подјачев-
скөј вылө! “ — мөвпыштіс генерал да
кынөм сумалөмысла быдсөн весіг
чужөмвывсіс вежсіс.

Генерал пыріс вөрө, а сен сөлајас
чівгөны, тарјас кургөны, көчјас пыш-
јалөны.

— Господө, сојаныс, сојаныс! — шуіс
генерал да ачыс казалис-нін, мыј пондө
вукөдны.

Вөчны нінөм, лоі бөр кушөн локны
урчітөм інө. Воө-на, а мөд генералыс-
нін віччысө.

— Но, мыј ваше превосходітельство,
кыјінныд-віјінныд мыјкө?

— да со сурі „Московскіје Ведо-
мости“ -лөн важ номер, а сесса немтор!

Генералјас водісны бара узны да

щыг вылад оз уҕсы. Оз сетны уҕны
налөн асланыс мөвпјасныс сы јылыс,
кодi на пыдi мөдас пенсјянысö бост-
ны; сесга сiнвоҕсыныс оз вешјы
луннас аҕзылөм јаблокјасыс, сөла-
јасыс, тарјасыс, көчјасыс.

— Кодi-нө ескө, ваше превосхо-
дiтельство, вермiс мөвпыштлыны, мы
мортыдлөн сојан-јуан торјыд сiјөс
вөчтөҕыс лебалө, ујалө да пујас вылын
быдмө?— шујiс өтi геҕералыс.

— да,— шыагiс мөд геҕерал:— вiс-
тала вескыда, өнөҕ ме думајтлi, мы
булкыд чужө-быдмө сещөмөн, кущө-
мөн сiјөс вајөны асылын кофе јуiгөн.

— Колө вөвсыны, сiзкө, бостам-
кө, шуам, кодлы колө байдөг сојны,
сылы ковмас медвоҕ сiјөс кыјны,
вiны, куштыны, жарiтны... сөмын кыз
вөчсөсө тајө ставыс?

— Кыз вочсөсө тајө ставыс?—
јөлөга-моз шыагiс мөд геҕерал.

Лантiсны да мөдiсны зiлны унмов-

сны; но шыгыс ез сет унмовсныныс. Сыла-госа, неуна гөрдөдыштөма, өгур-цыјасөн, пікулајасөн да мукөд пөлөс саламатјас піын сөлајас, індејкајас, порспіјанјас сізі і дулымасісны сінвоған-ныс.

— Кажіччө меным, өні ескө ме ассым сапөгөс сојі— шуис өті генерал.

— Сің жө чөскыдөг овлөны неуна новлыштөм кучік кепысјас!— ышлов-зіс мөд генерал.

друг кыкнан генералыс вірөдліс-ны мөда-мөд выланыс: сінјасныс өзјісны лок біөн, піңјасныс саракы-лісны, морөсаныс кыліс ералөм шы. Наңөнік мөдісны најө кыссыны мөда-мөд дінас да сін лапнітөм дыраөн кыкнаныс дурмісны. Лыбі щын-бус, кыліс ніксөм да ојзөм; генералыс, кодыс вөвли мічаө гіжны велөдысөн, куртчіс јортыслыс орденсө да өдјөн-жык нылыштіс. Но вір кісгөмыс неуна мывкыдвыв пуксөдіс најөс.

— Господь, женю! — шуисны најо кыкнаныс өтпырjö: — тазнад-öd ми мөда-мөднымöс сојам!

— Кызі ми вескалім татчө? Коди сещөм лок мортыс, ми вылын тазсө тешитчыгыс!

— Кушөм-сурө сорнён колө гаж-өдчыны, ваше превосходительство, а то мортвиөм мијан тани лоө! — шуис өти генералыс.

— Заводитөј! — воча шыасис мөд генерал.

— Кыз, шуам, ти ногөн, мыјла шонди лечытөзыс воэ петө, а сесга вöлыгти леччө, а оз мөдарө?

Ассама морт ти, ваше превосходительство, ти-öd сиз-жө, медвоэ чеччанныд, мунанныд департаментө, гижанныд сен, а сесга воданныд узыны?

— Мыјла-нө ескө оз поэ мөдарө гөгөрвоны: медвоэ вода узыны, быд пöлөс вөтсө вөтаса, а сесга чечча?

— Гм... да... Виставны-кө вескыда,

кор ме служітлі департаментын, пыр
таз мөвпавлі: өні со асыв, а сесса
воас лун, а сесса ужнајтны вајасны
і водан кад!

Но ужын јылыс казгыштөмыс
кыкнаннысө шогөдіс да пансөм сор-
һисө орөдіс пансігас-на.

— Өті докторсаң ме кывлывлі,
мыј морт дыр вермө пөткөдчыны ас
пыщса госјаснас, — бара заводітіс өті
генерал.

— Кыз сіз?

— да сіз. Ас пыщкөсса госјасыс
быттө-кө вөчөны мукөд пөлөс гос-
јас, тајөјас бара һөшта вөчөны гос-
јас да сіз воғө, кытчөз госјасыс
зүкөз оз бырны.

— Секи-һө мыј?

— Секи колө кущөмкө сојан сојны...

— Ыфу!

Өтпырјө-кө шуны, кущөм сорһі
көт мед ез панлыны генералјас, ставыс
вужліс пыр сещөм сорһө, мыј каз-

тыштлис сојом жылыс да сiјөн нөшта
јонжыка дөзмөдiсны шыглунсө. Шу-
исны: сорнiтөм помавны да төдвыла-
ныс усi „Московскiје Ведомостi“ -
ыдлөн југдөм номерыс, горшпырыс
ускөдчiсны сiјөс лыддыны.

— „Төрыт,— нормөм гөлөсөн лыд-
дiс өтi генерал,— мiјан важ столицаса
радејтана начальник ордын вөли парад-
нөј өбөд. Гојан-јуансө пызан вылас
вөли лөсөдөма со морт вылө, мы
лолыдлы колө. Мыјыс сен ез вөв!
Сенi вөли i „шекснiнскөј стерлад
зөлөтөј, i кавказса вөрјаслөн быд-
тас— фазан, i мiјан војвылын февраль
төлысын сещөм гежөда вөвлантор—
оз...“

— Ёфу ты, господi! он-жө өмөј-
нiн, ваше превосходiтельство, вермө
ақзыны мөдтор мыјкө?— солөмсаңыс
горөдiс мөд генералыс да јортыслыс
газетсө бостмысгi лыддiс ташөмтор:

— „Туласаң гiжөны: төрытја лунө

Уфа жуыс осетр шедом куза (происшествіе, кушомос оз помнитны важ жоз, медсасо-нин сійо, мы осетрыс тодмалисны частној прістав Б-ос), татчос клубын вөлі фестивалъ. Торжественновывса нмлунјасо пыртисны ыжыд пу блуд вылын, гогорыс пукталома огурцыяс, а вомас кутө слонитор. Фежурној старшинаон сійо лунас вөлі доктор П, коди виждис, медем еско быдсонлы шеді өті кусокон. Подливкаыс вөлі зев уна полос да весигас веждог...“

— дугдыштлөј, ваше превосходительство, і ті, кажитчө, он зев бөр-жысөј, мы лыддыны!—торкіс өті генералыс, бостис газетсө да бара лыддис:

— „Вјаткасаң гижоны: татчос өті важ олыс изобретітис тащом аслыс полос јуква вочом: бостны ловја налім, медвоз сјос нөјтны, кор-нин скормомысла сылон мускыс ыждө...“

Журнысö öшөдiснy генералјас. Ставыс, көт мед мыј вылө најө ез вiқөдлыны,—ставыс вiсталис сојөм жылыс. Налөн асланыс мөвпјасныс конјалисны најөс, өд көт мед кыз најө ез зiлны вөтлыны јурсыныс бiфштексјас жылыс мөвпјассө, најө пiскөдчiсны мырдысөн.

друг сiјө генералыслөн, кодыс вөвлөма мiчаө гiжны велөдысөн, југнiтiс јурвежөрас мөвп:

— А мыј, ваше превосходiтельство,—гажаө шуiс сiјө:— корслам-кө мi мужiкөс?

— Кыз-мыј сiјө... мужiкөс?

— Но да, прөстөј мужiкөс... кущөмөг овлывлөны мужiкыс! Сiјө ескө пырыс-пыр вајiс мiјанлы булкiјастө, сөлатө кыјiс, дај черiтө!

— Гм... мужiкөс... но кыс-нө бос-тан мужiктө, кор абу сiјө?

— Кызi мужiк абу! Мужiк быдлаын ем,—колө сөмын корсны сiјөс! Ме

ногөн сiјѳ җебсѳма кытѳнкѳ, ужыс пышјалѳ!

Тащѳм мѳвпыд сещѳмѳз гажмѳдiс генералјасѳс, мыј најѳ чепјылыс мынѳм понјас моз чеччыштiсны да ускѳдчiсны мужiкѳс корсны.

дыр најѳ весшѳрѳ шѳјтiсны dи куҗа, но медбѳрын кыдја наҗ дук да шома ыжку дук iндiсны најѳс туј вылѳ. Вывлаҗ рушкуѳн, јурулас кулаксѳ пунктѳмѳн пу улын узiс ыжыд јон мужiк да нiнѳмыс јандыстѳг җебсасiс ужыс. Генералјас скѳрлунлѳн ез вѳв пом.

— Узан, дышпон!— ускѳдчiсны најѳ сы вылѳ:— небос пелнад он вѳрзѳдлы, мыј тани мѳдѳд суткi-нiн кык генерал щыглы кулѳны. Пырыс-пыр убiрајтчы ужавны!

Јон мужiк чеччiс: аззѳ, мыј генералјас скѳрѳс. Кѳсјiс ескѳ сiјѳ утертны наыс, но најѳ сiҗi шарашитчiсны сы dинѳ.

! пондiс сiјѳ на воҗын дејствујтны.

Первө-на-первө кајс сјџ пу жылџ да Һещкис генералјаслы морт вылџ да сџн медса кџсмџм јаблоксџ, а аслыс Һещыштџс џтџ шџма јаблок. Сесга гудјыгыштџс муын да перјџс сетыс картупел; сесга бџгтџс кык путор, зыртџс најџс вџча-вџча — да шедџдџс бџ. Сесга аслас јурсџјасыс вџчџс зуг да кыјџс сџла. Медбџрынас, пестџс бџ да пџжалџс быдсама пџлџс сојансџ, мыј весџг генералјаслы усџ мџвпвылас: џгџсетыштџ колџм-колассџ аслыс, да сн сџјыслы?

Вџрџдџсны генералјас мужџк тџлсџм вылџ да сџлџмјасныс асланыс радлџсны. Најџ-нџн вунџдџсны, мыј тџрытна тџкџтџ ез кувны щыгла, а мџвпалџсны: „ Со кущџм лџсыд генералнад вџвсыны — Һекыччџ он пропадџт!“

— дџвџлџнџс-џ тџ, господа генералјас?— јуасџс та костџ да сн сџјыс мужџк.

— дџвџлџнџс, муса друг, аззам

тенсыд төждысөмтө!—воча шыасисны генералјас.

— Онө лезөј өні шојтчыштны?

— Шојтчы, дружок, сөмын воэвыв гезтор кыышт.

Њецкіс мужік көртөм пыш, көтөдіс ваын, нөшаліс, һарјаліс—да рыт кежлө гез ештіс. Тајө гезнас генералјас көрталісны мужікөс пу бердө, медем ез пышјы, а асныс водісны уэны.

Колі лун, колі мөд; мужікыд сещө-мөэ сусміс, мыј вегіг соэас мөдіс шыд пуны. Лоіны міјан генералјас гажаөс, щөгөс, пөтөс, жежыдөс. Мөдісны гавравны, мыј со најө тани олөны-олөны даг вылын, а Пітірын пенсіјајасныс налөн пыр чөжсөны да чөжсөны.

— А кыз те думајтан, ваше превосходітельство, збылыс-ө вөвли вавілонса столпотвореніје али тајө сөмын сіз, прөстөј сорһи?— шуас волі сојыштөм бөрын өті генерал мөдыслы.

— думајта, ваше превосходітель-

ство, мы] збыл вöвлі, кыз-нö сесса
гöгöрвонысö, мы] свет вылын емöс
аслыс пöлöс кыв]а jöз!

— Сіркö-і, потоп вöлі?

— I потоп вöлі, кызнö ескö гöгöр-
воны, мы] вöвлöмаöс потоп возывивса
пемöс]ас? Сесса-öд со і, „Московскіе
Ведомості“-ад гіжöны...

— А огö мi лыддыштö „Москов-
скіе Ведомості“-тö?

Корсасны номер, пуксасны гож
са]ö, лыддасны помыс помöр, кыз
со]лöмаöс Москваын, со]лöмаöс Ту-
лаын, со]лöмаöс Пензаын, со]лö-
маöс Рязанын — зік вескод, оз восöд!

дыр-ö, регыд-ö, коркö генерал]ас
гажтöмт]асны. Луныс-лун пыр щöкыд-
жыка пондiсны најö казтывны Пітірö
колöм пуыс-пöжасы]ас жылыс да
гусöнiн]зі весiг бöрдывлісны.

— Мы]-нiн бара öнi вöчгö Под]а-
чевскö]ын, ваше превосходiтельство?
—]уавывліс öтi генерал мöдыслыс.

— Ен-нин сорнит, ваше превосходительство, став сёлөмөј сісмисі! — воча шыасліс мөд генерал.

— Лөсыднассө тан ескө лөсыд — немтор сорнитны, а пыр-жө кызкө, төланнныд ө, абу долыд межыдлы ыжтөгыд, сіз-жо і мундірыд жал!

— Кущөм жал нөшта! Медса-нин кыз нолөд класса, — вурөмыс вылө вірөдлөмыс-өд нин јурыд бергөдчө!

І пондісны најө зыңгыны мужіклы: нуөа да нуөд најөс Подјачевскөјө! І мыј-жө! Вөлөмакө, мыј мужікыд весіг төдө Подјачевскојтө, мыј сіјө сені вөвлі, віна-сур јуліс, усјас кузаыс візувтіс, а вомөзыс ез воны!

— Мі-өд Подјачеј вывса генералјас! — радлісны генералјасыд.

— А ме, гашкө аззылінныд: керка ортсыладорас өшалө гезылыны јашщі-кын морт да краскаиөн мавтө стөнсө, лібө вевт вывтыыс гут моз ветлөдлө — тащөмыс ме і ем! — воча шуіс мужік.

І мөдіс мужік ещсыс петгөз зілны,
кыз ескө сылы ассыс генералјассө
гажөдыштны сыпыдди, мыј најө сіјөс,
дагнаң сојысөс, жалутісны да ез
зывөктыны мужіцкөј сөд ужыс. І вөчіс
сіјө караб не караб, а сещөм доз,
медым позө вөлі море-океан вужны
да воны зік Подјачевскөј бердөз.

— Те смотри бара, каналја, ен
вөјт міјанөс!— шуісны генералјас гы
вылын мөвкјалыс пыж аззөм бөрын.

— Ен төждысөј, господа генерал-
јас, абу-өд вольтөм!— вочавізіс му-
жік да мөдіс лөгөдчыны тујө петны.

Чукөртіс мужік небыд јус гөн да
волсаліс сіјөн пыж пыдөссө. Волсаліс,
пыдөсас водтөдіс генералјасөс, чөвтіс
пернапас да мөдөдчіс. Мыјдта полөм-
сө аззылісны генералјас төв-бушков-
јасыс да быдпөлөс төвјасыс, мыјдта
піналісны најө мужікөс дагнаң сојөм-
ыс— сіјөс гижөмөн гіжны, ні мојдын
віставны он вермы. А мужік пыр сынө

да сынö да селдiөн вердö генералјас-
öс. Коркö-некоркö со, i Нева-матуш-
ка, i Катеринiнскöј славној канал, со
i Большаја Подјачевскаја! Пуыг-пöжа-
сысјас кiнаныс швачкiсны боканыс,
кор азiсны кущöмöс лоöмаöс налөн
генералјасныс — щöгöс, жежыдöс да
гажаöс. Генералјас жуыштiсны кофе,
сојуштiсны сдобнöј булкiјас да паста-
лисны муңдiрнысö. Мунiсны најö
казначействоö да мыдга сöм сетыс
курыштiсны — тајöс ни мојдын вiстав-
ны, ни гiжöмөн гiжны.

Ез вунöдны i мужiк жылыс—ыстiс-
ны сылы вина румка да езыс кызура:
га жöдчы, мужiкö!

1869 во.

ВЕТЛИГ-МУНИГӨН

(ГОРҢИ)

Мунисны туј куза кык мужік: Іван Бобров да Фјодор Голубов. Кыкна ныс вөліны өті вөлөстыг да орчча керкаса суседјас, кыкнаныс сөмын-натувсов візкостын гөтрагісны. Апрель толыссаң најө олісны Москваын каменьщікјасын, өні көзаныслыг јуасөмөн мунөны гортаныс ышкіг кежлө. Колө вөлі көрттүјсаң кежны бокө верст неламын, а таыжта косттө, пөжалувј, өті луннад гежөд мужік мунас.

Мунисны најө термастөг, жажөдчытөг. Петісны воғ асылын, а өні-нін шондіыс вөлі вылын. Мунисны најө верст дасвіт кымын ставсө, а кокјаснін пондісны шојгчөг корны дај луныс вөлі сесса жар, пөжө. Гөгөрбок

вiрöдлiсны—абу-ö көнкө турун зорöд, код сајын ескö позiс сојыштны дај узыштны,—најö сөлөмсаһныс ас костаныс соркiтiсны.

— Те, Иван, мыј гортад нуан? — жуалис Фјодор.

— да кујим вiт шајта рöщöтöз сетiс көзайн. Öтiсö, вiставны кө, мыј-сурö вылö Москваын-на вiрi, а кыксö гортö нуа.

И ме сiр-жö. Сöмын кыз-мыј бергöдчан кык вiтшајтанад?

— Сенi i пiр вылö i мiр вылö, а бат щöктiс вiставны, мыј кущöмкө-пö важ вот мынгытöм сурöма да зурöны. Пöжалуј i сгавыс сетчö мунас.

— А мiјан i вылöз һаныс оз тырмы. Воiс ыщкандыр, лунтыртö öвтчан да сојныд колö. Немторјыс мiјан абу, һан һi сов, а војтырөн-жö артас-сам. Шуöны: тi-пö каменшщiкјас, Москваын ужаланныд, колö вöвсыны мыј тi сöмаöс... А мыјта сiјöс i арјавывнас вајлан!

— Љок мијан крестанскöј олöм!
Тасса локыс абу.

— Мыјыс нöшта?

Мунысјас ышловзисны да некы-
мын минут мунисны чöв-чöв.

— Мыјсö-нын öни мијан вöчöны-а?

— Бара панис Фјодор.

— Мыј вöчöны! Серт, кујöд пет-
кöдисны: гөрöны... і гөрöны, да агса-
сöны, да кöзöны; гожöмбыд му вöдi-
тöны, а пыр наң абу. Помса кујим
во чöж либö ваөн сiстас, либö костас,
либö јiзерөн жугöдас... Кыз-нын таво
јен сетас?

— А менам, воканöј, і нöшта шог.
дунка дiнö волостнöј старшина кöв-
јасöма; восковтны бабалы оз сет дај
і ставыс. Корасысјасöс пöдаркијасөн
мöдöдалö; öтиöс батным вöжжіөн ве-
лöдыштöма да сiјöс-жö кöзыдiнö кујим
сутки кежлö пуксöдöмаöс.

— Інемтор он вöч! Помнитан, кыз
Прохорова Матренаыд гожöмнад жа-

гөдчлс? Старшина-жө-өд... Терпитис-
терпитис дај пеклаө...

— Мијанлы лок, мијан гөтырјаслы
нөшта лок. Ми көф-инө Москваө вет-
лам, светсө аңзылам, а баба — кытчө
сijö мунас? Җик турмаө бытө дорөма.
Кijасыс i кокјасыс гожөмбыднад варч-
часны-потласасны; чужөмыс лоө сiра
пелыс коф гөд, оз i морт чужөма ло.
I быдсөн сijөс зiлөны кезөвтны да
локкывjөн шуны...

— Вај, Феда, шог куза сылыштам!

Мөдiсны сывны сыланкыв, но шог-
ысла да музысла кыз-кө оз сывсы.

— А мыј, Иван, ме көсја тенсыд
јуавны: Правдаыс көни олө? — шыасис
Фjодор.

— I ме сiз-жө ег өтчыд јуавлы
војтырлыс, көни, мiса, Правдаыс, кыт-
ыс корсны сijөс? А Москваын өтi
том барiн меным вiсталiс, бытө-пө
сijö јукмөс пыдөсын пукалө зөбсөмөн.

— Со-өд! Сiзкө ескө мијан баба-

Яс важөн-нын чепнаён кыскисны сійөс сетыс,— шутитыштіс Фјодор.

— Серт-жө барчукыд сералис ме вылын. Налыгө мыј! Најө і Правда-төгыд оласны. А мијанлыс Правдаыд веинымөс перјө.

— Пөрыс јөз виставлөны, мыј Јеремеј дед нөшта важ барін дырјі-на пыр Правда корелөма: да төдан, Правдаыд сійөс немортө вөчис.

— Важөн унаён Правдатө корелисны; сөкыджык, буракө, овнысө вөлөма да і сөлөмјасныс пөрыс јөзыдлөн вислөмаөс. Өтi барщинаыс мыјдта јөзөс сојис. Му вылын—смерт, гортын—смерт, быдлаын... Локтас крестанын празник лунө вичкоө, а сен быдстенө Правда гижөма—сөмын он нещышт сійөс стечыд.

— Тајө тенад правда, мыј он нещышт. Мыј крестаныныд? Сіјө і аззө, да сінмыс оз бост. Пемыд војтыр ми, шудтөмјас, ышловзан да бөрдыштан:

Господі помілу! — та мында і ставыс.
І журбітныд мі ог кужö.

— Важөн сещöм ходокјас вöвліны,
јöz вöсна сулавлісны. Мөдөдчас вöлі
ходокыд Пітірö, гусөн, а сетысаң сіјöс
по-етапу...

— Пыр-жö-нін важөнтö көт Правда
сертыд буржык вöлі. І пöрысјас чела-
јаслы індывлісны: „öдöлітіс міјанöс
Неправда, колö Правда корсны“. Ајным
віставывліс: Јеремеј сөдлөн
сещöм сөлөмыс вöлі — сігі і нещкысö
јöz дор сулавны. І öні сіјö паччöрын
кујлө немортö пөрөм морт, мыј жылын
і лолыс öщјöма, а пыр Правда жылыс
долö. Сөмын öні оз-нін кывзыны
сылыс.

— Сіјö і ем, мыј кокніджык-пö,
шуöны, лоі — сіјөн і оз кывзыны Јере-
мејлыс. Кодлы öні Правдаыд колö?
І скод вылын і кабакин — öні быд-
лаын кокнөд..

— Важөн господа ловтö пычкы

лісны, öні — міроједјас да кабатчікјас. Быд сіктын міројед чужі: орөдө крестанскөј ловтө дај пом.

— Бостам көт шуам Васіліј Ігнатјевічөс—кущөм коромінајас сіјө пыркнітіс крестанскөј вір помсыд. Керка вевтыс тыдалө верст сајсаң; орччөн лавка, а сіјө сулалө өзөсас да өзөс курічас рушкусө гыжјалө.

— І ставыс сы возын копрасөны. Старшіна локтас—сыкөд өглаын кодалөны, ужјөзјассө сылыс, душ перјөмгыс вожык чукөртө; станөвөј воас—сы ордө-жө сувтас. Сылөн і шыдыд јаја, дај віна. Гожөмнас том барін Пітірсаң воліс—пырыс-пыр: „Корлөј ме дінө Васіліј Ігнатјевічөс!.. Но мыј, Васіліј Ігнатјевіч, ставыс-ө тырбур да зонвіза? Бура-ө төргујтанныд? Чај јуыштам өтлаын... ті-пө шуө, настөјашщөј бур, роч крестанін! Төж-дысанныд ас јывсыныд, мукөдыслы прімер, петкөдланныд... І мыкө-кө,

шуд, тїанлы колө, гїжөј меным Пітірө“.

— Одиодворїца да надел выкупїтїс, а аслас сїзім душ! Җїкөз петїс крестана олөмыс, ачыс барїн.

— Крестанаыд өнї сылы коквылас журбїтөны, кор душтө мынтыны ковмас. Став мїрөн сылы і турунсө пуктөны і һаһсө ідралөны..

— Со колөкө і кокһїдлун! Нолтө, вїстав-жө те, кытыс Правдасө корсны?

— Јен ордын сїјө, колө вөвгыны, јенмыс сїјөс һебесаасбостөмада кутө.

Бара чөвусїны ветлыс-мунысјас, бара ышловзїсны. Но Фјодор ескыліс, мыј оз вермы сещөмыс вөвгыны, мејым свет вылын Правда ез вөв, і ез вөв сылынога, мыј сылөн јортыс кокһїдїк вежөрсамөн вїзөдїс тајө ескөм вылас.

— Часлы, вїдлам— шуїс сїјө.— Мыј-өн воа, ме пырыс-пыр-жө Јеремеј деддорө ветла. Ставсө јуаса сылыс, кыз Правдасө корсїс сїјө.

— А сіјö тенид вiсталас, кыз сіјöс нöјтлісны вöјеннöј служба вылын, кыз этапөн вöтлылісны да зікöз-нын мöдöд-лісны Сібірö, сöмын барін друг кватіт-чіс: пуктыны Јеремејöс гөр вiзны, стöрöжö! I вiзіс Јеремеј барскöј вөрјас-тö вöла петтöз. Оліс сöд-вөр шöрын, I шуöма вöлі сы дорö некодöс не лезны. Ен-нын понды, ен пан те таяö деласö, буржык лоö!

— Пантöгыс некыз оз поз. дун-каöс көт те бост: мыјөн ме воа, сіјö пырыс-пыр ставсö меным вiсталас... Мыј-нö, кынгурјаөн сулавны сывозын ме мöда? Ог, сени-öд вiöмöз вермас воны. Кішкасö леза ме сылыс, пон горшлыс!

— Вiзöдтö! Пыр Правда жылыс долін, а öні кішка вöлö бергöдін. Правда-öмöј таяö? Тöдан-ö те мыј вöчасны тенö ташöм Правдасыö?

— Мед вöчöны. Те могыс. сізкö, сізі I колны. Воывлы мiса, Јегор

Петров ч менам дунка динö кор колö...
Олас! Еновтны тајос колö! Корса
ме Правдатö, корса!

— Аттö кущöма пöжö!—медым
сорнисö вежны, шыасіс Іван:—көнкө
матын столб колö вöвсыны, а сен
ічотік сікт. Пажнајтныным сетчö алі
мыј мунам, алі в звылас шојччыштам?

Но Фјодор ез-нын вермы дугды-
нысö да пыр броткакыліс:

— Корса ме Правдатö, корса!

— Ме ногыс, немторсö те он
корс: сы вöсна, мыј Пrawdаыс міјанлы
вылö абу: кадыс-на, вірöдтö, абу тырö-
ма!—шыіс Іван.—Буржык думыштлы
те сы јылыс, кущöм сөм вылö һачтö
нöбыштны медым выль һанöз кызкө
кыссыны.

— ферт бара-жö Васіліј Ігна-
тјевіч ordö мунам, кок вылас јурбітам!
—зумыштчомөн шыасіс Фјодор.

— Ісіјö лоö: да віччысöмыс вылö
сылыс десатіна віз пуктам. Ајным,

Буракö, шуас: гөтырыдылы чышјантö
нөбөм дорыс да кушакјас вылас
којмөд вiтшажтатö вiзөм дорыс, бур-
жык ескö вöли наң вылө-кө сiјөс
колiн.

Шыгсö i көзыдсö пыкам, воыс-воö
пыр вiччысам, оз-ö буржык ло...
дырö-нө? Гашкө i збыль свет вылас
I правдаыс абу-да? Сiз сөмын весшөрö
болгöны јöзыс: Правда, Правда... а
көнi сiјö?

— Кодкөлун Москваын öтi начот-
чик вiставлiс меным: „ Правдаыд
— сөлөманым мiјан. Правдаөн олөј
— i тiјан, i ставлы лөгыд да долыд
лоö!

— Пөт тајö начотчiкыд, колö
вөвсыны, сiјөн i сөрö.

— А гашкө i господа зöбылтiсны.
Прөстөј мужик, шуасны, а кущөм
кывјас вiсталö! Сылы-тö лөгыд, сiз
сiјö...

Та кості муныҗаслы паныд дулым-
муні сісмөм верстөвөј столб, муртса
аҗрымөн сетчө вөлі пасјөма: „ Москва-
саң 18, Рудакі станціјасаң 3 верст.“

Мыј-нө, візвылас шојччыштам?
— јуалис Иван.— Со матыніңзі і зорөд-
тор.

— Візвылас, дерт, а көн-нө ескө?
Сіктын али мыј сојөм-јуөмыс мын-
тысны?

Јортјас кежісны тујвылыс да пук-
сісны пөлыңтчөм важ зорөд бокса
гожсајө.

— Ем-жө јөз, — нургыштіс Иван,
лаптысө пөрччіг моз: — кодјаслөн важ
турун-на нөшта колөма! Тулыслаңыд
міјан керка вевтјас вывгыд весіг ірассө
мөсјас сојасны-а.

Мөдісны пажнајтны: ваісны ва да
мешөкјассыныс перјісны Һаң — со і
сојан даг. Сегса зорөдыс нещыш-
тісны мөздөрөн турун да водісны.

— Вiрöдлы, Феда, — ојкөдлiгтыр
водiг моз шыасiс Иван: — öтарын i
мöдарын мыјдта вслнöј местаыс!
Быдсөнлы места ем, а мiјан...

1886 во

ЖУРИНАЛЫГ

ысiсбох

Сувежбра гурiна	3
Вiот сы јылыс, кыз мужiк кык генералдс вердiс .	17
Ветлiг-мунiгөн	36

довыс 40 ур.